

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 22 Aralık 2015

Editörler: Elif Emir Öksüz, Deniz Aydemir Döke. **Yazım Denetimi:** Gülcan Altun,

Pınar Yavuz. **Web Sorumlusu:** Burak Sarı.

Ses Teknik Destek: Engin Albayrak. **Yayınlayan:** Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com> **E-posta:** eeehdergi@gmail.com **Facebook:**

www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

İçindekiler

Editörden	3
Özgürlük Yürüyüşü	4
3 Aralık İbret Günü Mesajı	16
Engellilikle İlgili Mitler ve Gerçekler: Bir Etkinlik Örneği	18
Kör Gibi Olmanın Dayanılmaz Hafifliği.....	24
Bastonumuza Kişilik Kazandırmak.....	29
Rehber Öğretmenler ve Kaynaştırma Eğitimi	31
Akortlar Tam mı?	35
JAWS İle APA'ya göre Sayfa Düzeni hazırlamak	38

Editörden

Merhaba Değerli Okurlar,

Yılın son sayısıyla yine sizlerle. Yılbaşı tatilinde belki “bir film izlese” diyenleriniz olabilir. Gülcan Altun bu ay bizlere “Özgürlük Yürüyüşü” adlı filmi tanıttı. Siyahların hak mücadelesinde, acaba engellilerin hak mücadelesiyle paralellik gösteren noktalar olabilir mi? Film izlemesene bile, bu yazı size çok şey anlatacak. Malum 3 Aralık geride kaldı. İlke Çeperli’den bir hiciv yazısı yakışır diye düşündük engelliler günü “kutlamalarına”. Engelliler gününde bir etkinlik yapmak isteyenlere bir rehber olacak mitler ve gerçekler yazısı Elif Emir Öksüz’den geliyor. Elif, engelli olmayan bireylere engellilikle ilgili mitler ve gerçekler hakkında farkındalık kazandırmayı hedefleyen kendi geliştirdiği bir oyunu ve yirmi farklı miti ve doğrusunu bizlerle paylaşıyor. Engin Yılmaz’dan harika bir yazı, kör gibi olmanın dayanılmaz hafifliği. Sahi size hiç söyleyen oldu mu “ben seni hiç görmüyormuş gibi düşünmüyorum, tıpkı bizim gibisin”? Eğer olduysa ve bu sözden hoşlanmadıysanız, bu yazıya bayılacaksınız. Biraz da yaratıcılığını konuşuran yazarımız Eylem Yurtsever’e kulak verelim. Acaba bastonunuz herkesin bastonuyla bir örnek olmak zorunda mı, yoksa sizi yansıtan bir parçanız haline dönüşebilir mi? Pınar Yavuz bu ay bizler için yabancı kaynaklarda yayımlanmış bir makaleyi Türkçe olarak özetledi. Bu makalede okul psikolojik danışmanlarının engelli öğrencilerle çalışma anlamındaki hazır oluşlukları ele alınıyor. Genel durumun ne olduğunu oldukça güzel aktaran bu yazı, hem okul psikolojik danışmanları için bir kaynak hem de danışmanlarını eğitmek isteyen engelli öğrenciler için. Burak Sarı’dan harika bir uygulama tanıtımı bu ay bizlerle. Sevgili müziğe gönül vermiş okuyucularımız, eğer enstrümanınızı akort ederken sıkıntı yaşıyorsanız bu yazıyı mutlaka okuyun. Burak, çok sade bir dille, adım adım bu uygulamayı nasıl kullanacağımızı anlatmış. Son yazımız da Deniz Aydemir Döke’den. Aranızda psikoloji veya psikolojik danışma ve rehberlik bölümlerinde okuyanlarınız varsa, “APA tarzı” ödev yapmanın nasıl bir eziyet olduğunu bilirler. Deniz, bu detaylı düzenlemeleri Jaws ile nasıl yapabileceğimizi anlatıyor. Herkese iyi okumalar ve mutlu yıllar.

Özgürlük Yürüyüşü

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Yazı hazırlamak için sesli betimlemeli bir film izlemeye karar verdiğimde, içimden hiç mi hiç şöyle eğlenceli ya da ne bileyim zaten sevmem de korku filmi izlemek gelmedi. Galiba ekim sendromunu daha tam atamadık üstümüzden. Üstüne üstlük hem içeride hem dışarıda memleketin hali belliyken. GETEM'den sesli betimlemeli filmlere şöyle bir bakarken "Özgürlük Yürüyüşü" adlı film dikkatimi çekti. Film tanıtımına baktığımda "aradığım işte bu" dedim. Hemen bir solukta izledim. Sonrasında dikkatle bir kez daha. Bir daha izler miyim?

Bir okuduğunu tekrar eline almayanların ya da bir izlediğine bir daha bakmayanların aksine, ben tekrar tekrar okumaktan ve izlemekten hoşlanırım, özellikle beğendiğim yapıtları.

Özgürlük Yürüyüşü, orijinal adıyla "Selma"; İngiltere ve ABD ortaklığıyla 2014 yapımı bir film. Yapımcılığını Brad Pitt, Christian Colson'un üstlendiği filmin senaryosu Paul Webb'e ait. Biyografi, dram, tarih kategorilerinde nitelendirilen filmi Ava DuVernay yönetmiş. David Oyelowo'nun başrol oyuncusu olduğu filmde ona eşlik eden oyuncular kadrosu ise; Tim Roth, Tom Wilkinson, Oprah Winfrey, Martin Sheen, Carmen Ejogo, Cuba Gooding Jr'den oluşuyor. Birçok sitenin üstüne basa basa belirttiği bir ayrıntıyı ben de yazayım. Filmin prodüktörleri aynı zamanda "12 Yıllık Esaret / 12 Years A Slave" filminin yapımcıları.

Film, filmde biyografisi çizilen Martin Luther King'in Nobel Ödülü'nü alacağı törene giderken yapacağı konuşmayı çalıştığı bir sahne ile başlıyor ve şöyle diyor:

"Bu onuru ölümüyle bize bir yol açmış olan kaybettiklerimiz adına kabul ediyorum. İtibarlarını kaybetmeden, umutsuzluğu yere çalarak hareket etmiş olan yirmi milyon zenci erkek ve kadın adına."

Ben de olduğu gibi bu iki dizeyi yazıma almak istedim. Dünyanın ve ülkemizin geleceğinin daha güzel olması gerektiğine inanan, bunun için şiddete başvurmaksızın barışçıl bir şekilde mücadele vermeyi seçen ama buna karşılık gösterilen şiddet sonucu yaşamlarını yitiren özgürlük, demokrasi, barış, emek ve farklılıklarla bir arada eşit koşullarda olmak için ölenlere selam olsun diyorum.

Siyahi Amerikalıların kâğıt üzerinde sahip oldukları ancak en önemlisi oy vermek olan birçok haklarını günlük hayatta kullanamamalarına karşı çıkan bir grup insanın, Martin Luther King'in önderliğinde 1965 yılında Alabama eyaletinde gerçekleştirdikleri üç büyük yürüyüşün, yaşanan olayların ve bu arada Martin Luther King'in hayatından küçük kesitlerin sunulduğu bir film. Göz attığım sitelerin çoğunda birçok izleyici tarafından beğenilen ve izlenmesi gereken bir film olarak yorumlanmış. Ancak sinema eleştirmenleri filmi anladığım kadarıyla gerekli ama yetersiz olarak değerlendirmişler. Bu noktada bazı sitelerin filme verdiği puanları da aktarayım sizlere. Filme, IMDB sitesi, 7,5 puan verirken, Sinemalar.com'da 7,8 olarak görünüyor. Beyaz Perde sitesi ise üçlü bir değerlendirmeye tabii tutuyor tüm filmleri. Bu doğrultuda Beyaz Perde puanı 5 üzerinden 3 olarak görünüyor. Yani film, fena değil olarak nitelendirilmiş. Basın eleştirilerinde 4,8 almış. İzleyici puanlamasında ise 3,3 şeklinde verilmiş puanlar. Bu arada Beyaz Perde.com sitesinde, anladığım kadarıyla site eleştirmeni olan Murat Tolga Şen, filme ve o dönem Martin Luther King'in başlattığı hareket ve biyografisine ilişkin özet düzeyinde bilgilerle filmi eleştiriyor. Bu yazının linkini de merak edenler yazımın sonunda bulabilirler.

Filmi izlerken dikkatimi çeken kimi noktaları not almıştım. Buraya aktarmak için tekrar okurken bir kez daha anladım. Ne kadar da çok örtüşüyor siyah derili insanlarla engellilerin mücadele ettikleri şeyler. Biz onlar kadar kanlı yollardan geçmek zorunda kalmadık, galiba tek fark da bu. Bir okuyun bakalım siz de benimle aynı şeyleri hissedecek ve filmi biraz daha fazla merak edecek misiniz?

Sadece ve sadece oy vermek için görevlinin insafına terk edilmek? Ne dersiniz? Bu sahne size de tanıdık gelmiyor mu bu kadar sert olmasa da ucundan kıyısından biraz bize de? Oy kullanmak! Görevli memurun insafı! Ben bu yazıyı yazdığım sıralarda Engelsiz Erişim Derneği, EGET ile birlikte 3 Aralık tarihinde YSK ile bir görüşmeye

hazırlanıyor. Dilerim hiç değilse bir sonraki seçim için iyi bir şeyler olur.

Neyse ben filme döneyim. Görevli, sırf kadını reddetmek için kılığına salak saçma sorular sorar. Kadın gururla ilk iki soruya doğru yanıt verir. Görevli kıl ya! Üçüncü ve saçmalıkta tavan bir soru daha sorar. Bana bu sahne yıllar önce TV'de izlediğim yanlış anımsamıyorsam rahmetli Cenk Koray'ın bir skecini anımsattı. Skeçte Cenk Koray, yarışma programı sunmaktadır. Yarışmacılardan biri kendi eşi, diğeri ise halktan biridir. Kendi karısının kazanması için olabildiğince basit ötesi soruları eşine, diğere beye ise tam tersi oldukça zor soruları sormaktadır. Adamcağız hepsini bilince Titanik'te ölen insanların ayakkabı numaralarını sorar. Düşünün artık, izlediğim filmdeki sözüne ettiğim sahne bana bu skeci anımsattıysa saçmalıkta sınır olmuyor demek ki birileri bir şeyleri kabullenmek istemeyince.

Bir sonraki sahnede, yani Martin ve Başkan'ın ilk görüşme sahnesinde siyasetin ikiyüzlülüğü ne de güzel giriyor insanın gözüne gözüne.

"Sadece Beyazlara Hizmet Verilir" yazılı tabelalı otelin resepsiyonunda, hiç neden yokken, sadece siyah derili diye yumruk yiyen Martin ve yanındaki o kadar siyah insan, tek bir yumruk dahi karşılık veremiyor. Neden?

Martin King'in balkonlu salonda yaptığı konuşmada: "Montgomery'de otobüsleri boykot etmek, Birmingham'da ayrımcılığı; Selma'da oy vermek..diyor. Tabii ki siyah mücadelesiyle boy ölçüşemez engelliler olarak mücadelemiz ama ne kadar da isim benzerliği var öyle değil mi? Otobüsler, ayrımcılık ve oy vermek...

Sonra ne diyor King: "Tek bir mücadele bir sonrakine ve daha sonrakine gitmeyi engeller. Bu şekilde düşünürsen zor bir yol bu. Ama ben böyle düşünmüyorum. Bunların hepsini tek bir çaba olarak görüyorum. Ve bu çaba, bizim hayatımızdır. Toplum olarak hayatımız, ulus olarak hayatımız, hayatlarımız için bunu yapabiliriz. Bunu yapmak zorundayız."

"Ayrımcılık artık bu ülkede yasalara aykırı" diyor eylem sahnesinde, Adliye Binası'nın önünde. Ne dersiniz, aslında bizde de aykırı değil mi yasalara ama her gün uğramıyor

muyuz bir başka açıdan ayrımcılığa.

Sesli Betimlemeye gelince, sesli betimlemenin metin yazarı Nezahat Şalkamcı. Seslendiren ise Emine Kolivar. Bence bu yumuşak ses, bununla birlikte olabildiğince anlaşılır ve hızlı okumak bakımından filmle seslendirme sesi çok örtüşmüş.

Teknik yapımcılığını, Ertan Laçinkaya'nın üstlendiği filmin altyazı ve işaret dili betimlemeleri de mevcut. Alt yazısı Gülay Yılmaz, işaret dili betimlemesi ise Oya Tanyeri tarafından yapılmış.

Bizler için yapılan şeylerin en doğru gene bizler tarafından değerlendirilip, bizlerce yönlendirmeler ışığında daha kullanılabilir yapıtlar ortaya çıktığına inanıyorum. Bu doğrultuda bu son kontrol işi de çok iyi düşünülmüş bence de. Bu filmin son kontrolü ise Zerrin Yılmaz tarafından gerçekleştirilmiş.

Zerrin Yılmaz, muhakkak ki kulağını tırmalayanları ekibe bildirmiş ve gereken düzenlemeler yapılmıştır ancak ben izlerken takıldığım kimi noktaları buradan duyurmak istiyorum hem yetkililere hem sizlere. Benim de dikkatten kaçırdığım ya da abarttığım şeyler içinse şimdiden özür diliyorum.

Filmleri daha anlaşılır bir şekilde izlememize katkı sunan sesli betimlemecilere de bir selam çakıp notlarıma geçiyorum.

İlk sahnede Martin ile eşi arasında Nobel töreni sırasında boyun bağı takmakla ilgili fikir ayrılığı vardır. Daha sonra Nobel töreninde giydiği Emine Kolivar sesinden bildirildiğine göre yelekli gri takım elbisesinin içine eşinin istediği gibi boyun bağını takmış mıydı acaba? Bence takmıştır, kadınların zaferi...

Filmin başında bir grup kız çocuğunun konuştuğu sahnenin hemen ardından sahnenin betimlemesi yapılır. Bu çok normal çünkü öncesinde ya da sahne sırasında montajlayacak uygun bir bölüm yok anladığım kadarıyla. Bu sahneye dair betimlemede dikkatimi çeken iki nokta var. İlki, çocukların, özellikle konuşan kız çocuklarının flmin ilerleyen bölümünden anlaşıldığına göre hepsi siyahtır ancak bu durum söylenmiyor betimlemede. Bu konu bu flim için önemli bir ayrıntı olduğundan belirtmek lüzumunu

hissettim. İkincisi ise küçücük bir şey. Belki de dıdısının dıdısı bir şey. Sahnede tasvir edilen ve kız çocuklarının peşine gizlice takılan bir erkek çocuk vardır. Patlama olur ve kız çocuklarının hepsi ölür. Bu betimlemede söyleniyor. Ancak erkek çocuğuna ne oldu? Dedim ya dıdısının dıdısı bir şey. Hatta belki sahnede bile yoktur artık o. Ama merak işte.

Film sırasında devlet tarafından izlenen Martin'le ilgili istihbarata bazı kayıtlar düşölür ve bu alt yazı olarak zaman zaman geçer. Doğal olarak sesli betimleme seslendirmeni buraları da "yazdı" belirteciyle okur. Hatta bir keresinde "Telefon yazıp her zamanki terazili resmi amblem belirdi" denilmekte. Biz bu ifadeden, bu alt yazının geçtiğı her yerde bu amblemin de belirdiğini anlıyoruz ve her seferinde tekrar tekrar söylenmediğı için gereksiz kulak tırmalamasından da kurtulmuş oluyoruz.

Bir başka ilginç nokta; 1964 yılında ABD'de telefon kayıtları dinleniyor. Bunun sesli betimleme değerlendirmesiyle bir ilgisi yok ama filmi izlerken yazmaktan kendimi alamadım. Aradan 50 yıl geçmiş, teknolojinin geldiğı yere bakın. Ama insanlık gelişmiş gibi görünse de yerinde sayıyor ve hala daha gelişmiş tekniklerle dinleniyor telefonlar ve hatta her yer.

Jim, dedesi ve annesinin katıldığı ilk yürüyüş sahnesinde, adliye binasının önünde Emine Hanım'ın söylediğinden öğrendiğimize göre, şerif, yanındaki altı polisle göstericileri dağıtmaya çalışırken pat küt sesler geliyor. Bu sağa sola savrulan yumruklardan mı? Sallanan coplardan mı? Yoksa can havliyle kaçışan insanların ayak sesleri mi anlamadım tam olarak. Bir de Jim'in annesi yakalanıp götürülürken, " bırak beni" diye bağırılmaktadır. Bir başka kadın sesi gene "durun" diyor. Bu kim merak ettim? "Sen de amma da yaptın" diyebilirsiniz. Bazen ben de kendime fazla mı oluyorum diyorum ama ön planda bir ses olduğundan filmde bilinen biridir diye düşündüm.

Martin ve Ralph'in hücre sahnesi, yol kenarında duran bir arabadan inen iki siyah adamla biter ve kendi aralarında konuşan bir grup erkeği dinleriz. Hemen sonra "bir kenarda bekleyen Orange'ların yanlarına yaklaşıyorlar", betimlemesini okur seslendirmen. İyi ama kim bu adamlar?

Bir süre sonraki gece yürüyüşü sahnesinde polis müdahalesi çok kısa ve öz anlatılmış. Ancak sahneyi anlamaya yetmiş bence. Sanırım sesli betimlemenin özü de bu.

Çok ilginç bir şey daha, Jim oy kullanma ya da diğer bir ifade ile seçme seçilme hakkına sahip değil ama orduda görevli biri. Şu ABD garip bir memleket. İnsana vatandaşlık hakkını doğru dürüst vermiyor ama savaşta kullanıyor. E bir başka açıdan bakarsanız, insan yerine bile koymuyor ki. Savaşta ölmesinde bir sıkıntı yok yani.

King'in Başkan'la ikinci görüşme sahnesinde, seslendirmen; "gündüz vakti Başkanlık!" der ve sahne başlar. Görüşmede Başkan ve King'ten başka biri daha var, sesinden kim olduğunu anlamadığım veya kimsenin anlayamayacağı. Başkan ve King arasındaki konuşma bittiğinde, iki farklı ses daha konuşmaya başlıyor. Galiba Başkan'ın yardımcısı ile King'in yanındaki aktivistlerden biri arasında ve başka bir ortamda geçen bir konuşma bu. Bunu nereden mi anladım? Başkan ile King arasında geçen tüm konuşmalar bittikten sonraki sahneden ve sesli betimlemeden. Çünkü betimlemede Emine Kolivar, "White da tamamlamış görüşmesini" diye söze başlıyor. Bu noktada konuşmalar çok seri ilerliyor ama konuşan ana kahramanların kimler olduğu ara ara sahnelerde söylenemez mi diye düşündüm çok yerde. Özellikle aktivist siyahların çok olup da birden fazlasının üst üste konuştuğu yerlerde King'in sesi tanınıyor evet ama diğerlerinin birçoğunu ben

algılayamadım mesela. Ancak biri diğèrinin adını söylediğinde "hımm!" oldum. Aslında Martin, Alabama'ya harekete geçmek üzere ikinci gittiğinde, gün bir sabah vakti yeşillikler içinde bir ev betimlemesiyle başlar. Burada evden çıkan kalabalık bir insan grubu var ve hepsinin siyah olduğu özellikle belirtiliyor. Gerçi filmin çoğunluğu siyahlardan oluşuyor belki ama bu tür kilit sahnelerde belirtilmesi iyi olmuş ve çoğu yerde de özellikle söylenmiş zaten.

Sonrasında evin içinde siyah hareketinde adları film boyunca sık sık geçen siyah aktivistlerin büyük bir çoğunluğu tek tek ev sahibesine tanıtılmıştı ama sırf bununla sesleri ve isimleri bütünleştirip hatırd tutmak zannımca imkânsız.

Selma'dan Montgomery'e büyük yürüyüşün hemen öncesinde, bir yandan yürüyüşe katılanları tehdit eden polis tehditlerinin olduğu sahneler gösterilirken, arada sonradan adının geçen konuşmalardan John olduğunu öğrendiğim biri ile başka bir adam konuşuyordur. Adam diye söylediğim kişi anladığım kadarıyla siyah hareketinde King karşıtı biri ve John'a yürüyüşe katılmamasını salık veriyor. John ise ona karşı çıkıyor ve sonra diğèr bir odadaki başka bir grubun yanına gidiyorlar. Bu grup sanırım Sinik adlı bir grup ve harekete katılmayacaklar diyor John ile konuşan adam. Diğèr odadaki gruptan Jose adlı biriyle John katılıyor yürüyüşe sonradan seslendirmenin söylediği betimlemelerden anlıyoruz bunu. Ancak John ile konuşma esnasında o adamın kim olduğu bence bir ara söylenmeliydi. Zira diğèr odada John ile Jose adlı kahramanlar ismen vurgulanıyor.

Diğèr odadaki sahnede dikkatimi çeken bir başka ayrıntı ise, John'un içeri girip ortada toplanmış gruba yaklaştığı sahneden söz ediyorum. Anladığım kadarıyla eyleme katılıp katılmamak için pipet çekiyorlar. Tabii ben bunu ikinci kez başa alınca anladım, betimleme seslendirmeni, "Onlar pipet çekerlerken Diana ile ikisi seyrediyorlar." diyor. Kimdir Diana ile seyreden? Ben John diye düşündüm ama emin değilim. Çünkü bir önceki sahnede John yürüyüşe katılmaya karar vermiş gibiydi.

Üçüncü kez izlediğimde daha net algıladığım bir sahne daha yukarıda size sözüne ettiğim sahne. O adamın James olduğu aslında daha önceki sahnelerden birinde, hani şu siyah aktivistlerin tanıtıldığı sahnede adı geçen biri anladığım kadarıyla. Ama işte

eğer sorun bende değilse, bu ilk izleyişte kolay kolay anlaşılabilen bir şey değil.

İkinci yürüyüş sırasında olup biteni ankesörlü telefonda birine anlatan Roy diye Emine Hanım'ın adlandırdığı biri var. Sonra da köprü'nün üstünden ilerleyen siyahları seyreden beyazlar ve Roy betimleme metninde söylenir. Kimdir bu Roy? Adı nerede geçmiştir ya da Emine Hanım onun Roy olduğunu nereden biliyordur? Acaba ben nerede neyi kaçırdım? Kaçırdığım yeri buldum bir dahaki seyrimde. Doktor King'in yaklaşık 700 kişiye ilk balkon konuşmasını yaptığı sahneden sonra New York Times muhabiri olarak King'e kendini tanıttıktan sonra. Tabii ben bu küçük anekdotu film akışı arasında kulaktan kaçırmışım. Bunun için özür diliyorum. Kendimi filmin akışına kaptırılmış olmalıyım.

Bununla birlikte yürüyüşe yapılan müdahale çok iyi betimlenmiş. İnsanın nefesini kesiyor dinledikleri adeta. Hem filmde hem betimlemeden.

Siyahlara uygulanan aşırı şiddeti TV'den başkan dâhil herkes açıkça izleyebiliyor. Sansürleyememişler mi ki acaba?

King'in her renkten eşitliğe inanan, haksızlık ve insanlık dışı uygulamalara karşı çıkan herkesi Selma'ya davet ettiği sahnenin sonrasında yargıç ile konuşanın kim olduğunu sesinden üçüncü izleyişimde hala tanıyamadım.

İşte Başkan'ın adamı, Martin ve Endi'nin yürüyüşü durdurmaları için yaptığı görüşme olması gerektiği gibi ayrıntılı sunulmuş. Adeta fotoğraf betimlemesi yapılmış.

Martin'in sürekli aleyhinde olan bir ses var. Anladığım kadarıyla Senik grubunun içinde biri ve hatta başkanı sanırım. Bu kişi yukarıda da sözüne ettiğim John ile konuşan kişi ve adı da James olmalı. Her neyse ikinci yürüyüş sonrası olanları sürekli eleştirmektedir ve beyaz bir rahiple yolda yürürken sözüne ettiğim sahnede siyahlara ve onlarla birlikte hareket eden beyazlara öfkeli iki ırkçının saldırısına uğrarlar. Onların iki kişi olduklarını ben sesli betimleme metninden anladım. Bu saldırı sonrasında James'in öldüğünü öğreniyoruz arkadaşlarının Martin'e söylediklerinden. Sonrasında Martin, Başkan ile bir telefon görüşmesi yapar ve bu görüşmede geçen bir ifadede; Başkan'ın Papaz Di'nin ailesini aradığını öğreniyoruz. Ben bir an tereddüt ettim. Acaba ölen Papaz, o saldırıda mı öldü? Bundan emin olamadım. Sesli betimleme metninden ve arada geçen

konuşmalardan ise buna dair bir izlenim edinmedim.

Alabama başkenti Montgomery'e yapılacak üçüncü yürüyüş öncesinde Martin ile birisi Martin'i korumak üzerine bir görüşme yapmaktadır. Mahkemeden yürüyüşün yapılması yönünde bir karar çıktığı için bu koruma teklifinin ben eyalet polis yetkililerinden geldiğini sandım önce. Sonra bu konuşmanın John ile Martin arasında geçtiğini öğreniyorum, Martin'in karşısındakine hitap ederken John demesinden. Acaba aktivist siyahi John mu? Çünkü ben sesini ona benzetemedim.

Yukarıda da söylediğim gibi, ben tüm film boyunca bu çelişkiyi yaşadım aslında. Bilmiyorum sorun bende mi? Çünkü bizler çoğu zaman insanları ve hatta birçok şeyi seslerle tanımlarız ama bu filmde ben mi beceremedim, yoksa kalabalık ve dublajlı bir film olduğundan herkes mi aynı çelişkiyi yaşar emin değilim ama sahnelerde kimlerin olduğu bir şekilde belirtilebilirdi bence.

Bu arada film boyunca birkaç kez tekrarlanan bir şey, filme ayrı bir hava vermiş. Gerçi önce bir "hınk, ne oluyor" moduna giriyor insan ama sonra anlıyor. Filmle birebir örtüşen, muhtemelen o döneme ait ve o dönemdeki olaylara yönelik söylenen şarkıların sözlerinin Türkçe anlamları da söyleniyor sesli betimleme seslendirme tarafından ara ara fonda şarkı çalarken. Bu filmin kendisinde sözler alt yazı olarak geçtiği için mi böyle ki hiç sanmıyorum? Yoksa sesli betimleme metin yazarının bir seçimi mi? Eğer böyleyse bence güzel olmuş. Çünkü filmle, sahnelerle ve olaylarla o kadar iç içe ki şarkılar ve sözleri, benim gibi İngilizce bilmeyen biri için bulunmaz nimet olmuş resmen.

Yazımı gene filmde alıntıladığım iki cümle ile bitirmek istiyorum. İlki; "Hayatımız dolu dolu yaşanmamış olur, sevdiğimiz ve inançlarımız uğruna ölmeyi göze alamıyorsak." Kendi adıma ölmeyi göze alabilecek kadar yürekli değilim. Bundan eminim. Ancak hiç değilse yaşanılabilir bir dünya için güzel düşünüp, güzel durup, güzelliklere destek vermeyi başarabiliriz sanırım. İkinci söz ise aşağıda ve bunun üstüne diyecek hiç bir şeyim yok.

"Hep beraber üstünlük illüzyonunun yok etmiş olduğu eşitlik gerçeğinin güçleneceğine inanıyoruz. "

Birçoğunuzun bildiği gibi filmin MP3 versiyonuna GETEM'den; DVD formatlı haline ise üye olduktan sonra Sesli Betimleme Derneğinden ulaşabilirsiniz.

Beyaz Perde sitesindeki film eleştirisine ulaşmak için ise:

<http://www.bevazperde.com/filmler/film-175581/elestiriler-bevazperde/> bağlantısını kullanabilirsiniz.

Kısa yazmayı beceremeyen benim bu yazımı sonuna kadar okuduysanız size ulaştırmak istediğim bir şey daha var. Filmin en sonunda çalan şarkının sözlerinin Türkçe çevirisini okuyor Emine Kolivar dize dize. Üşenmedim, oturup tek tek yazdım. Sizler için aşağıya kopyalıyorum.

Günün birinde zafer geldiğinde, bizlerin olacak.

Bizlerin olacak, günün birinde savaş kazanıldığında.

Mutlaka ama mutlaka burada olacağız

Zafer, zafer, zafer, zafer, zafer.

Eller göklere,

Hayır! Hayır! silah yok.

Oluşumumuz buna karşı.

Evet! Zafer var kaderimizde.

Kadınlar ve erkekler her gün efsane olur.

Denize karşı işlenen günahlar lütfumuz olur.

Hareket bizim için bir ritim, özgürlük bizim için bir din gibi.

Adalet bizi birleştirir.

Herkes için adalet yeterince detaylı değil.

Bir oğul öldü.

Ruhu bizi ziyarete geldi.

Hayattan kaçamak yaparak içimizde yaşıyor.

Direnmek biziz!

O yüzden bindi Roza otobüse.

O yüzden geçtik Ferguson'dan ellerimiz havada.

İşler ters gidince, biz kadınlar ve erkekler ayağa

kalkarız.

Onlar yerde kalın! der,

Bizse ayağa kalkarız.

Ateş ederler!

Biz yerdeyiz.

Kamera hepsini gördü.

King, dağın zirvesini gösterdi.

Ve biz, oraya koştuk.

Günün birinde zafer geldiğinde, bizlerin olacak.

Bizlerin olacak, günün birinde savaş kazanıldığında.

Mutlaka ama mutlaka burada olacağız

Zafer, zafer, zafer, zafer, zafer.

Savaş henüz bitmedi, zafer kazanılmadı.

Bitene kadar savaşacağız.

Ve ne zaman ki hepsi bitecek,

Ağlayacağız.

Zafer, zafer, zafer, zafer,
Ağlayacağız, zafer, zafer.
Selma artık her erkek, kadın ve çocuk için,

İsa'nın bile kalabalığın karşısında tacı vardı.

Meşaleyle yürüdüler.

Bizse onunla koşacağız

Asla arkamıza bakmadan yüzlerce kilometre geldik, Karanlık

yollardan

Kahraman olabilmek için

Düşman, amansız ölümcül bir kral oldu, krallıktan.

Jim Crow'un yüzünü gördü, bir kel kartalın altında.

En büyük silah, barıştan ayrılmamak.

Şarkı söyleriz.

Müziğimiz, kanımızın aktığı kesiklerdir.

Rüyanın bir yerinde bir tezahür gerçekleşti.

Şimdi tarihteki yanlışları doğruluyoruz.

Kimse savaşı tek başına kazanamaz.

Yaşlıların bilgeliği, gençlerin enerjisi gerekir.

Zafer dediğimiz hikâyeye hoşgeldiniz!

Gözlerim, Tanrı'nın gelişinin zaferini gördü.

Günün birinde zafer geldiğinde, bizlerin olacak.

Bizlerin olacak, günün birinde savaş kazanıldığında.

Mutlaka ama mutlaka
Zafer, zafer, zafer,

Savaş bitip de her şey söylenip yapıldığında;

Ağlayacağız

Zafer, zafer...

3 Aralık İbret Günü Mesajı

Mihri İlke Çeperli

homoibretus@gmail.com

Sözlerime başlamadan önce değerli engelli kardeşlerimi selamlıyorum. Bugün onların günü. 365 günlük koca yıl içinde onlara sunulmuş nadide bir güldür.

Bu son derece önemli farkındalık gününde şu gerçeği zihnimize kazımalıyız: Hepimiz birer engelli adayız ve seçim şarkımızı Serdar Ortaç yazıyor. Belli mi olur, belki bir gün kafamıza bir uçak düşürürler ve biz de o aciz mahlûklar gibi muhtaç kalabiliriz.

Bir özrün bile yok, anlıyor musun? Hadi gülümse! İşte biz, engelli olmadığımız için seviniyoruz utanmadan, kolumuzu bacağımızı korumak için hastanede ketçap yaptırıyoruz. Oysa onlar, kolsuz bacaksız da yaşıyorlar, her şeyi yapıyorlar. Asıl muhtaç biziz, asıl engelli biziz.

Engelsiz engellileri engelleyen engelli engelsizleri engelleyelim değerli dostlar. En büyük engel sevgisizlik, en büyük kalem silgisizliktir.

Engellilere sevgi ve şefkatle yaklaşmalıyız. Onlar tertemiz sevgiye muhtaç ve layıklar. Ah o masum melekler, ah o tertemiz yürekler. Keşke hepimiz onlar gibi olabilseydik. Hele o down sendromlular. Keşke herkes down sendromlu olsa!

O tertemiz kalplerde ışıltılı umutlar, azim azim aşılır engellenmiş hudutlar. Ne engeller aştı o kutsal beşerler! Evden dışarı çıktılar, 8 tonluk bastonları kilometrelerce taşıdılar.

Neler başardılar neler! Onlara telefon ahizesi kaldırma işi verdik. Hakkıyla yaptılar. Otobüse bindirdik para almadan, istedikleri durakta indiler. Onlara yazıklarca merhamet ettik, bizi diğer insanlardan daha üstün daha temiz sevdiler.

Ancak bir grup kendini bilmez çıkıp bu temizliği kirletmek istediler. Neymiş, romantik filmlerdeki duygusal yakınlaşmaları seksi betimleme yöntemiyle anlatacaklarmış. İşaret diliyle cinsel sağlık paneli düzenleyeceklermiş. Ey MastürBaston derneği! Siz o meleksi yüreklere nasıl dokunursunuz kirli ellerinizle! Uzak durun meleklerimizden!

Neyse, duyarlı toplumumuz o çapulculara cevabını verdi. Konuşmamı yavaş yavaş sonlandırırken, önümüzdeki seneye kadar engellileri ayakaltında veya hak ararken falan görmememizi diliyorum.

Yorumlar?

Engellilikle İlgili Mitler ve Gerçekler: Bir Etkinlik Örneği

Elif Emir Öksüz

elifemiroksuz@gmail.com

Bu yazımda engellilikle ilgili toplumca doğru olduğuna inanılan, fakat aslında yanlış olan bilgileri ele alacağım. Umarım bu yazı bir kaynak niteliği taşır ve engellilikle ilgili sunum veya etkinlik yapmayı planlayan insanlar faydalanabilir.

Mitler ve gerçeklere geçmeden önce, geçenlerde uyguladığım ve iyi geri dönüşler aldığım bir etkinliği paylaşayım.

Etkinliği uyguladığım yer yüksek lisans düzeyinde verilen Çok Kültürlü Psikolojik Danışma dersi idi. Dersin konusu engellilerle psikolojik danışmaydı. Öğrenciler klinik ruh sağlığı ve okul psikolojik danışmanı adaylarıydı. Bu grup direk olarak engellilikle çalışmak için eğitim almayan, fakat yeri geldiğinde engellilerle çalışma ihtimalleri olan bir grup. Dolayısıyla amacım engellilik hakkında her şeyi öğretmek değil, genel bir bakış açısı kazandırabilmektir.

Etkinliği hazırlamak için sınıftaki öğrenci sayısı kadar mit ve gerçeği seçtim. Daha sonra hepsini bir belgede toplayıp çıktılarını aldım. Mitler ve gerçeklerin her birini ayrı ayrı kesmesini, sevgili eşimden rica ettim. Sınıfta etkinliği yaparken önce mitleri öğrencilere dağıttım. Herkesten, elindeki miti bir sır gibi saklamasını istedim. Sonra karışık bir şekilde her miti açıklayan gerçekleri dağıttım. Böylece herkesin elinde bir mit bir de gerçek kâğıdı oldu, ama mitler ve gerçekler eşleşmiyordu. Öğrencilerden sınıfta dolanarak birbirlerinin gerçek kâğıtlarını okumalarını ve elindeki miti açıklayan gerçeği bulmalarını istedim. Bunu yaparken de mitlerini birbirleriyle paylaşmamalarını söyledim. Herkes mitini bir gerçek ile eşleyince, sırayla herkesten elindeki miti ve gerçeği sınıfla paylaşmasını istedim. Eğer eşleşme yanlışsa, sınıfa bu miti açıklayan gerçeğin kimde olduğunu sordum. Açıklanan mit ve gerçeğin ardından varsa bir anımı ya da fikirlerimi paylaştım. Ayrıca öğrencileri de paylaşımlara katmaya çalıştım, fakat zorunlu tutmadım. Bazen tüm sınıfa tartışma gerektiren, eleştirel bakışı teşvik eden, mitle ilgili sorular yönelttim.

Öğrenciler mitlerin gizli tutulmasından hoşlandılar, çünkü bu oyuna bir gizem kattı. Gerçeklerin aranması entelektüel bir tartışma gibi değil, hafif gizemli bir oyun gibi sunulmuş oldu. Öğrenciler kendi mitlerinin gerçeğini ararken, engellilikle ilgili pek çok gerçeği okumak ve üzerinde düşünmek zorunda kaldı. Böylece sınıfta benim tek başıma sunacağımdan çok daha aktif bir süreç yaşandı.

Sizler de buna benzer bir etkinlikte aşağıdaki mitlerden ve gerçeklerinden yararlanabilir, hatta yenilerini ekleyebilirsiniz.

Son olarak benim grubumun on beş kişi olduğunu belirteyim. Eğer grubunuz beşten küçük ve yirmiden büyükse istediğiniz sonuçları alamayabilirsiniz. Etkinlik verimsizleşebilir.

Mit 1: Engelli insanlar cesur ve yüreklidir.

Gerçek: Engellilik aslında bir yaşam biçimidir. Engelliliğe uyum sağlamak, yeni beceriler edinmek, alternatif yollar keşfetmek, hayatı alternatif bir biçimde nasıl sürdüreceğini öğrenmek demektir. Bu, cesaret ya da yürek gerektiren bir iş değildir.

Mit 2: Tekerlekli sandalye kullananlar, sandalyelerine mahkûmdur.

Gerçek: Tekerlekli sandalye tıpkı bisiklet ya da araba gibi bireyin bir yerden bir yere gitmesini sağlayan bir araçtır. Kullanıcılar ev, restoran ya da sosyal aktivitelerde daha konforlu sandalyelere transfer olmayı tercih edebilirler.

Mit 3: İşitme engelli bütün insanlar dudak okuyabilir.

Gerçek: Dudak okuma becerileri kişiden kişiye değişmektedir ve asla yüzde yüz güvenilir değildir.

Mit 4: Körlerin altıncı hissi kuvvetlidir, kalp gözü açıktır.

Gerçek: Görmeyen insanların diğer duyularını daha verimli kullanabilmeleri olası bir durumdur, fakat altıncı hisleri yoktur ya da vücutlarının başka herhangi bir uzvu aracılığıyla görmezler.

Mit 5: Engelli bireyler kendileri gibi engelli kişilerin yanında daha rahat ve mutludurlar.

Gerçek: Bu algı muhtemelen engellilerin yıllarca toplumdan soyutlanması, ayrı okullarda eğitim alması ve erişilebilirlik sorunları nedeniyle toplumdan uzak bir yaşam sürmek zorunda bırakılmalarının bir sonucudur. Engelliler, arkadaş, dost ve sevdiklerini engelli olup olmamalarına göre değil, toplumun geri kalanı gibi ortak ilgi, zevk, görüş ve değerler gibi kriterler ışığında edinirler.

Mit 6: Meraklı miniklere, engellilere engelleri hakkında soru sormamaları öğretilmelidir.

Gerçek: Çocuklar doğası gereği meraklıdır ve bazen yetişkinleri utandıran sorular sorabilirler. Çocukların engellilik ya da engellilerle ilgili soru sormasını engellemek, durumun konuşmaması gereken bir tabu olduğu imajını yaratır. Oysa  ocukların sorularının uygun biçimde yanıtlanması, gelecekte onları daha az önyargılı bireyler yapabilir. Ayrıca pek çok engelli de çocukların sorduğu soruları yanıtlamaktan  ekinmez.

Mit 7: Engellilerin hayatları, engelli olmayanların hayatlarından çok farklıdır.

Gerçek: Engelli insanlar, okula gider, işe gider, yemek yapar, çamaşır yıkar, alışverişe çıkar,  şık olur, sever, öpüşür, sevişir, evlenir,  ocuk sahibi olur, kızar, küfür eder, ağlar, güler, önyargıları, inançları ve değerleri vardır. Kısacası tıpkı herkes gibi yaşarlar. Bazı günlük işleri halletmek için farklı yöntemleri ya da kullandıkları yardımcı cihazlar olması, engellilerin bambaşka bir hayat

yaşadığı anlamına gelmez.

Mit 8: Pek çok engellinin cinsel hayatı yoktur.

Gerçek: Herkes cinsel aktiviteyi kendine uyarlayarak cinselliği yaşayabilir. Engelli bireyler de herkes gibi cinsel dürtülere sahiptir.

Mit 9: Engelliler her zaman yardıma muhtaçtır.

Gerçek: Pek çok engelli birey yaşamını bağımsız biçimde sürdürebilmekte, hatta başkalarına yardım edebilmektedir. Bir engellinin otomatikman yardıma ihtiyacı olduğunu varsaymak, engellinin aciz olduğu mesajını iletmektedir. Eğer bir engelliye yardım etmek istiyorsanız, önce ihtiyacı olup olmadığını, sonra da nasıl yardım edebileceğinizi sorun.

Mit 10: İşitme engelliler konuşamaz.

Gerçek: İşitme kaybı ses tellerini etkilememektedir. Bazı bireyler konuşmamayı tercih eder bazıları da konuşmayı. İşitme kaybının türü ve derecesinin yanı sıra kaybın yaşandığı yaş konuşmayı etkiler. İşitme kaybı dil gelişiminden önce yaşandıysa konuşma yetisi oldukça ciddi etkilenir.

Mit 11: Engelliler başarısız olma ihtimalleri olan işlerde istihdam edilmemelidir.

Gerçek: Herkesin başarılı olma hakkı olduğu kadar başarısız olma hakkı da vardır. Eğer engelli o pozisyon için iyi bir adaysa, herkese olduğu gibi ona da şans verilmelidir. Sırf başarısızlık ihtimali var diye bir engelli bir işten ya da terfi hakkından mahrum bırakılmamalıdır.

Mit 12: İşitme engelli kişiler, gürültülü iş ortamları için biçilmiş kaftandır.

Gerçek: Yüksek ses dalgaları işitme sistemine daha çok zarar verebilir. İşitme engelli bireyler eğitim, beceri ve yetenekleri doğrultusunda istihdam edilmelidir.

Mit 13: Görme engellilerin tamamı kabartma yazı (Braille) kullanmaktadır.

Gerçek: Ne yazık ki görme engellilerin büyük bir kısmı kabartma yazı bilmemekte ya da kaynak yetersizliğinden ötürü çok sık kullanamamaktadır.

Mit 14: Engelli çocuklar kendilerine özel ayrı okullarda eğitim almalıdır.

Gerçek: Engelli çocukların yaşlılarıyla birlikte eğitim alması hem engelli çocuğun hem de engelli olmayan çocuğun gelişimine katkıda bulunur. Engelli çocuk toplumun bir parçası olduğu ve hayata eşit katılabileceği mesajını alır, engelli olmayan çocuk ise farklılıklarla yaşamayı öğrenir. Engelli çocukların özel eğitim ihtiyaçları sıradan okullarda da sağlanabilir.

Mit 15: Görme engellilerin tamamı hiçbir şey görmez, tamamen kördür.

Gerçek: Görme de tıpkı diğer duyuvar gibi farklı düzeyleri olan bir kavramdır. Bireylerin görme kaybı dereceli olabilir. Bazı bireyler ışığı, bazıları renkleri, bazıları büyük cisimleri, bazıları da büyük puntolu yazıları görebilir. Kişiyi yakından tanımak ve kişi tercih ediyorsa görme duyusunu kullanmak için, görme düzeyi sorulabilir, fakat beş parmağınızı kişinin burnuna dayayıp “bu kaç” diye sormak yersiz bir davranıştır.

Mit 16: Otizmliler bireyler aşırı zekidir.

Gerçek: Her birey farklıdır ve otizm tanısı almış olmak bu gerçeği değiştirmez. Otizmliler illa ki üstün zekâlı ya da düşük zekâlı olmak durumunda değildir. Tüm bireyler gibi onların da kendine has güçlü ve zayıf yönleri vardır.

Mit 17: Görme engellilerin kişileri seslerinden tanımaları gibi çok özel yetenekleri vardır.

Gerçek: Kişileri sesinden tanımak özel bir yetenek değildir. Telefonların arayan numaraları göstermediği dönemleri hatırlayın, siz de pek çok yakınınızı sesinden tanımıyor muydunuz? Ayrıca görmeyen insanlar herkesi seslerinden ayırt etmek durumunda değildir. Özellikle az gördüğünüz biriye ya da umulmadık bir ortamda karşılaştıysanız, “merhaba ben muhasebeden Melek” gibi bir tanıtımla söze başlamanız faydalı olacaktır.

Mit 18: Otizm tanısı almış bir çocuğun durumu sınıftaki diğer çocuklarla paylaşılmamalıdır, eğer paylaşılırsa akranının çocuğa davranışı değişir.

Gerçek: Çocuklar yaklaşık beş yaşından itibaren akranlarında bir farklılık varsa bunu ayırt edebilmektedirler. Eğer sınıf arkadaşlarının durumu çocuklarla uygun biçimde paylaşılmazsa, çocuklar ellerindeki kısıtlı veriyle kendi sonuçlarına ulaşırlar ve bu çok daha zararlı olabilir. Ailenin onayı dâhilinde, çocuğun durumu uygun biçimde sınıfın geri kalanıyla paylaşılmalıdır.

Mit 19: Şizofreni hastaları tehlikelidir.

Gerçek: Herhangi bir şizofreni hastası, sıradan bir bireyden daha tehlikeli değildir, ancak şizofreni hastalarının şiddete maruz kalma olasılığı sıradan bir bireyden on kat daha fazladır. Toplam şiddet olaylarının yalnızca yüzde üç ile beş arasında bir miktarı ciddi ruh sağlığı problemleri yaşayan bireylere aittir.

Mit 20: Ruh sağlığı problemlerini zayıf karakterli insanlar yaşar. Aslında yeterince çabalarlarsa iyileşebilirler.

Gerçek: Ruh sağlığı bozuklukları tembellik ya da zayıflıkla ilgili değildir. Ruh sağlığı problemlerine neden olan pek çok faktör vardır. Bunların başında biyolojik faktörler ve travmatik yaşam olayları gelir. Tedavi kişinin kendi başına üstesinden gelebileceği bir süreç değildir.

Bu yazımda engellilikle ilgili toplumca doğru olduğuna inanılan, fakat aslında yanlış olan bilgileri ele alacağım. Umarım bu yazı bir kaynak niteliği taşır ve engellilikle ilgili sunum veya etkinlik yapmayı planlayan insanlar faydalanabilir.

Mitler ve gerçeklere geçmeden önce, geçenlerde uyguladığım ve iyi geri dönüşler aldığım bir etkinliği paylaşayım.

Etkinliği uyguladığım yer yüksek lisans düzeyinde verilen Çok Kültürlü Psikolojik Danışma dersiydi. Dersin konusu engellilerle psikolojik danışmaydı. Öğrenciler klinik ruh sağlığı ve okul psikolojik danışmanı adaylarıydı. Bu grup direk olarak engellilikle çalışmak için eğitim almayan, fakat yeri geldiğinde engellilerle çalışma ihtimalleri olan bir grup. Dolayısıyla amacım engellilik hakkında her şeyi öğretmek değil, genel bir bakış açısı kazandırabilmektir.

Etkinliği hazırlamak için sınıftaki öğrenci sayısı kadar mit ve gerçeği seçtim. Daha sonra hepsini bir belgede toplayıp çıktılarını aldım. Mitler ve gerçeklerin her birini ayrı ayrı kesmesini, sevgili eşimden rica ettim. Sınıfta etkinliği yaparken önce mitleri öğrencilere dağıttım. Herkesten, elindeki miti bir sır gibi saklamasını istedim. Sonra karışık bir şekilde her miti açıklayan gerçekleri dağıttım. Böylece herkesin elinde bir mit bir de gerçek kâğıdı oldu, ama mitler ve gerçekler eşleşmiyordu. Öğrencilerden sınıfta dolanarak birbirlerinin gerçek kâğıtlarını okumalarını ve elindeki miti açıklayan gerçeği bulmalarını istedim. Bunu yaparken de mitlerini birbirleriyle paylaşmamalarını söyledim. Herkes mitini bir gerçek ile eşleyince, sırayla herkesten elindeki miti ve gerçeği sınıfla paylaşmasını istedim. Eğer eşleşme yanlışsa, sınıfa bu miti açıklayan gerçeğin kimde olduğunu sordum. Açıklanan mit ve gerçeğin ardından varsa bir anımı ya da fikirlerimi paylaştım. Ayrıca öğrencileri de paylaşımlara katmaya çalıştım, fakat zorunlu tutmadım. Bazen tüm sınıfa tartışma gerektiren, eleştirel bakışı teşvik eden, mitle ilgili sorular yönelttim.

Öğrenciler mitlerin gizli tutulmasından hoşlandılar, çünkü bu oyuna bir gizem kattı. Gerçeklerin aranması entelektüel bir tartışma gibi değil, hafif gizemli bir oyun gibi sunulmuş oldu. Öğrenciler kendi mitlerinin gerçeğini ararken, engellilikle ilgili pek çok gerçeği okumak ve üzerinde düşünmek zorunda kaldı. Böylece sınıfta benim tek başıma sunacağımdan çok daha aktif bir

süreç yaşandı.

Sizler de buna benzer bir etkinlikte aşağıdaki mitlerden ve gerçeklerinden yararlanabilir, hatta yenilerini ekleyebilirsiniz.

Son olarak benim grubumun on beş kişi olduğunu belirteyim. Eğer grubunuz beşten küçük ve yirmiden büyükse istediğiniz sonuçları alamayabilirsiniz. Etkinlik verimsizleşebilir.

Mit 1: Engelli insanlar cesur ve yüreklidir.

Gerçek: Engellilik aslında bir yaşam biçimidir. Engelliliğe uyum sağlamak, yeni beceriler edinmek, alternatif yollar keşfetmek, hayatı alternatif bir biçimde nasıl sürdüreceğini öğrenmek demektir. Bu, cesaret ya da yürek gerektiren bir iş değildir.

Mit 2: Tekerlekli sandalye kullananlar, sandalyelerine mahkûmdur.

Gerçek: Tekerlekli sandalye tıpkı bisiklet ya da araba gibi bireyin bir yerden bir yere gitmesini sağlayan bir araçtır. Kullanıcılar ev, restoran ya da sosyal aktivitelerde daha konforlu sandalyelere transfer olmayı tercih edebilirler.

Mit 3: İşitme engelli bütün insanlar dudak okuyabilir.

Gerçek: Dudak okuma becerileri kişiden kişiye değişmektedir ve asla yüzde yüz güvenilir değildir.

Mit 4: Körlerin altıncı hissi kuvvetlidir, kalp gözü açıktır.

Gerçek: Görmeyen insanların diğer duyularını daha verimli kullanabilmeleri olası bir durumdur, fakat altıncı hisleri yoktur ya da vücutlarının başka herhangi bir uzvu aracılığıyla görmezler.

Mit 5: Engelli bireyler kendileri gibi engelli kişilerin yanında daha rahat ve mutludurlar.

Gerçek: Bu algı muhtemelen engellilerin yıllarca toplumdan soyutlanması, ayrı okullarda eğitim alması ve erişilebilirlik sorunları nedeniyle toplumdan uzak bir yaşam sürmek zorunda bırakılmalarının bir sonucudur. Engelliler, arkadaş, dost ve sevdiklerini engelli olup olmamalarına göre değil, toplumun geri kalanı gibi ortak ilgi, zevk, görüş ve değerler gibi kriterler ışığında edinirler.

Mit 6: Meraklı miniklere, engellilere engelleri hakkında soru sormamaları öğretilmelidir.

Gerçek: Çocuklar doğası gereği meraklıdır ve bazen yetişkinleri utandıran sorular sorabilirler. Çocukların engellilik ya da engellilerle ilgili soru sormasını engellemek, durumun konuşmaması gereken bir tabu olduğu imajını yaratır. Oysa çocukların sorularının uygun biçimde yanıtlanması, gelecekte onları daha az önyargılı bireyler yapabilir. Ayrıca pek çok engelli de çocukların sorduğu soruları yanıtlamaktan çekinmez.

Mit 7: Engellilerin hayatları, engelli olmayanların hayatlarından çok farklıdır.

Gerçek: Engelli insanlar, okula gider, işe gider, yemek yapar, çamaşır yıkar, alışverişe çıkar, âşık olur, sever, öpüşür, sevişir, evlenir, çocuk sahibi olur, kızar, küfür eder, ağlar, güler, önyargıları, inançları ve değerleri vardır. Kısacası tıpkı herkes gibi yaşarlar. Bazı günlük işleri halletmek için farklı yöntemleri ya da kullandıkları yardımcı cihazlar olması, engellilerin bambaşka bir hayat yaşadığı anlamına gelmez.

Mit 8: Pek çok engellinin cinsel hayatı yoktur.

Gerçek: Herkes cinsel aktiviteyi kendine uyarlayarak cinselliği yaşayabilir. Engelli bireyler de herkes gibi cinsel dürtülere sahiptir.

Mit 9: Engelliler her zaman yardıma muhtaçtır.

Gerçek: Pek çok engelli birey yaşamını bağımsız biçimde sürdürebilmekte, hatta başkalarına yardım edebilmektedir. Bir engellinin otomatikman yardıma ihtiyacı olduğunu varsaymak, engellinin aciz olduğu mesajını iletmektedir. Eğer bir engelliye yardım etmek istiyorsanız, önce ihtiyacı olup olmadığını, sonra da nasıl yardım edebileceğinizi sorun.

Mit 10: İşitme engelliler konuşamaz.

Gerçek: İşitme kaybı ses tellerini etkilememektedir. Bazı bireyler konuşmamayı tercih eder bazıları da konuşmayı. İşitme kaybının türü ve derecesinin yanı sıra kaybın yaşandığı yaş konuşmayı etkiler. İşitme kaybı dil gelişiminden önce yaşandıysa konuşma yetisi oldukça ciddi etkilenir.

Mit 11: Engelliler başarısız olma ihtimalleri olan işlerde istihdam edilmemelidir.

Gerçek: Herkesin başarılı olma hakkı olduğu kadar başarısız olma hakkı da vardır. Eğer engelli o pozisyon için iyi bir adaysa, herkese olduğu gibi ona da şans verilmelidir. Sırf başarısızlık ihtimali var diye bir engelli bir işten ya da terfi hakkından mahrum bırakılmamalıdır.

Mit 12: İşitme engelli kişiler, gürültülü iş ortamları için biçilmiş kaftandır.

Gerçek: Yüksek ses dalgaları işitme sistemine daha çok zarar verebilir. İşitme engelli bireyler eğitim, beceri ve yetenekleri doğrultusunda istihdam edilmelidir.

Mit 13: Görme engellilerin tamamı kabartma yazı (Braille) kullanmaktadır.

Gerçek: Ne yazık ki görme engellilerin büyük bir kısmı kabartma yazı bilmemekte ya da kaynak yetersizliğinden ötürü çok sık kullanamamaktadır.

Mit 14: Engelli çocuklar kendilerine özel ayrı okullarda eğitim almalıdır.

Gerçek: Engelli çocukların yaşlılarıyla birlikte eğitim alması hem engelli çocuğun hem de engelli olmayan çocuğun gelişimine katkıda bulunur. Engelli çocuk toplumun bir parçası olduğu ve hayata eşit katılabileceği mesajını alır, engelli olmayan çocuk ise farklılıklarla yaşamayı öğrenir. Engelli çocukların özel eğitim ihtiyaçları sıradan okullarda da sağlanabilir.

Mit 15: Görme engellilerin tamamı hiçbir şey görmez, tamamen kördür.

Gerçek: Görme de tıpkı diğer duyuvar gibi farklı düzeyleri olan bir kavramdır. Bireylerin görme kaybı dereceli olabilir. Bazı bireyler ışığı, bazıları renkleri, bazıları büyük cisimleri, bazıları da büyük puntolu yazıları görebilir. Kişiyi yakından tanımak ve kişi tercih ediyorsa görme duyusunu kullanmak için, görme düzeyi sorulabilir, fakat beş parmağımızı kişinin burnuna dayayıp “bu kaç” diye sormak yersiz bir davranıştır.

Mit 16: Otizmlı bireyler aşırı zekidir.

Gerçek: Her birey farklıdır ve otizm tanısı almış olmak bu gerçeği değiştirmez. Otizmlı bireyler illa ki üstün zekâlı ya da düşük zekâlı olmak durumunda değildir. Tüm bireyler gibi onların da kendine has güçlü ve zayıf yönleri vardır.

Mit 17: Görme engellilerin kişileri seslerinden tanımaları gibi çok özel yetenekleri vardır.

Gerçek: Kişileri sesinden tanımak özel bir yetenek değildir. Telefonların arayan numaraları göstermediği dönemleri hatırlayın, siz de pek çok yakınınızı sesinden tanımıyor muydunuz? Ayrıca görmeyen insanlar herkesi seslerinden ayırt etmek durumunda değildir. Özellikle az görüştüğünüz biriye ya da umulmadık bir ortamda karşılaştıysanız, “merhaba ben muhasebeden Melek” gibi bir tanıtımla söze başlamanız faydalı olacaktır.

Mit 18: Otizm tanısı almış bir çocuğun durumu sınıftaki diğer çocuklarla paylaşılmamalıdır, eğer paylaşılırsa akranının çocuğa davranışı değişir.

Gerçek: Çocuklar yaklaşık beş yaşından itibaren akranlarında bir farklılık varsa bunu ayırt edebilmektedirler. Eğer sınıf arkadaşlarının durumu çocuklarla uygun biçimde paylaşılmazsa, çocuklar ellerindeki kısıtlı veriyle kendi sonuçlarına ulaşırlar ve bu çok daha zararlı olabilir. Ailenin onayı dâhilinde, çocuğun durumu uygun biçimde sınıfın geri kalanıyla paylaşılmalıdır.

Mit 19: Şizofreni hastaları tehlikelidir.

Gerçek: Herhangi bir şizofreni hastası, sıradan bir bireyden daha tehlikeli değildir, ancak şizofreni hastalarının şiddete maruz kalma olasılığı sıradan bir bireyden on kat daha fazladır. Toplam şiddet olaylarının yalnızca yüzde üç ile beş arasında bir miktarı ciddi ruh sağlığı problemleri yaşayan bireylere aittir.

Mit 20: Ruh sağlığı problemlerini zayıf karakterli insanlar yaşar. Aslında yeterince çabalarlarsa iyileşebilirler.

Gerçek: Ruh sağlığı bozuklukları tembellik ya da zayıflıkla ilgili değildir. Ruh sağlığı problemlerine neden olan pek çok faktör vardır. Bunların başında biyolojik faktörler ve travmatik yaşam olayları gelir. Tedavi kişinin kendi başına üstesinden gelebileceği bir süreç değildir.

Kör Gibi Olmanın Dayanılmaz Hafifliği

Engin Yılmaz

engin_yilmaz@yahoo.com "Biliyor musun, çoğu zaman bir görme engelli olduğumu unutuyorum."

"Vallahi sen bizi kandırıyorsun, kör falan değilsin."

"Sen hiç kör gibi değilsin, her şeyi bizden bile daha iyi yapabiliyorsun."

Bu ve benzer sözleri mutlaka duymuşsunuzdur çevrenizde. Kimi zaman iş arkadaşınız, kimi zaman okulunuzdaki sıra arkadaşınız, kimi zaman öğretmeniniz eder bu lafı.

Birçoğu muzun da gururu okşanmaz desek yalan olur böyle sözler duyduğumuzda. Öyle ya aslında bir kabullenilmenin işaretidir bu çoğumuza göre. Öyle ya kör olmaktan bir an için kurtulduğumuzda, herkes gibi olmaya biraz daha yaklaşmış oluruz belki. Öyle ya, böylece normal oluveririz belki.

Alan razı satan razı bir kavramdan söz ediyoruz bu noktada. Kör gibi olmama kavramı görme yetisi olan biri için bazen bir övgü, bazen bir hayranlık cümlesi. Kör biri içinse, toplumda diğerlerine daha çok benzeyebilmenin bir başarı işareti. Her iki durumda da bir soru cevapsız kalıyor, peki kör gibi olmak ne demek?

Bu aralar uzun uzun bu kavramın farklı kişilerce ne anlama geldiğini tartıyorum zihnimde. Geçenlerde bir film yapımcı danışmanı aradı beni. Çekecekleri bir film için bir türlü istedikleri tipte bir görme engelli bulamadıklarından yakınıyordu. Nedenini sorduğumda aramızda şöyle ilginç bir konuşma geçti: "Mesela denediğimiz tüm görme engelli kişiler masaya çay bardağını koyduğunda hemen elini atıp o bardağı buluyor, görmeyen biri gibi yapamıyorlar".

Birkaç yıl öncesinde başka bir arkadaşım benzer bir hadise anlatmıştı. Arkadaşımı bir dizinin bölümünde oynatacaklar. Çekimler çok uzun sürüyor. Çünkü yönetmenle arkadaş bir türlü uyuşamıyorlar. Yönetmen ısrarla bağıyor arkadaşına "Kör gibi yürü". Yıllardır bastonuyla tek başına hareket eden arkadaşım soruyor "Nasıl yani", yönetmen karşılık veriyor, "Kör gibi yani, yavaş yavaş yürüyeceksin, ellerini uzatacaksın". Zar zor çekimi

tamamlıyorlar, ama arkadaşım bir sinir harbi içinde anlatıyor bunları.

Benzer bir olayı başka bir kör arkadaşım anlatmıştı. Onlar da bir futbol çekimi yapıyorlar. Yönetmene uzun süredir futbol oynayan arkadaşım kendini beğendiremiyor bir türlü. Kör gibi koşup topa vuramıyormuş.

Anladığımız üzere insanların kafasında bir kör imgesi var. Yavaş hareket eden, her şeyi mutlaka ellerini uzatıp uzun uzun arayan, kararsız ve kendine güvensiz bir tipoloji. Aslına bakarsanız, bu biçimde yaşamını sürdüren görme engelli kişiler de yok değil. Özellikle görme yetisini yeni kaybetmiş veya körcül becerileri yeterince edinememiş bazı arkadaşlarımızda, bu tür davranışları gözlemliyoruz. Örneğin geçenlerde bir görmeyenin yakını aradı bizleri.

Kendisi kör olduğu için telefonla bizi arayamadığından, bizim onu arayıp bilgi vermemizi istedi. Yine yakından tanıdığım bir arkadaş, halen bastonuyla iki bina arasında bile yürümekte güçlük çekiyor. Yani gözlerle birlikte diğer duyu, duysal organ ve niteliklerinizi yeterince kullanmadığınızda, başınıza bu tür durumlar gelebiliyor. Fakat işin ilginç, toplumdaki imgeyi belirleyen, yaşamın her alanında gayet rahat hareket edebilen körler değil de, çay bardağını bile kendisi almaktan çekinen tipteki körler oluyor. Neden dersiniz?

Kanaatimce bunun en temel sebebi, karşı tarafla doğrudan iletişim kurmak yerine kafamızdaki kalıp ve hazır düşünceleri değerlendirmek. Bu düşünceler doğuştan çevreden duyduklarımızdan ve kendi çaresiz kaldığımız anlardan geliyor. Zaten yıllardır süregelmiş bir sakat algısı toplumda yerleşmiş genlerimize. Ya bir köşede oturup dilenen insanlar ya da Allah'ın cezalandırdığı tipler. Veya bakıp halimize şükretmemiz için etrafta bulunan motivasyon nesnelere. İnsanlara sorsanız, "Yok canım olur mu öyle şey" diyecekler size, ama işin derinine bir inin, benzer düşüncelerin karşılıklarını bulmakta zorlanmayacaksınız. "Görünmez Körlerin Kaderle İmtihanı" yazı dizisinin ikincisindeki önyargı meselesini hatırlayın. Zihinsel tembelliğimiz çoğu zaman kalıp ve hazır düşünceleri de çok kullanmamıza neden oluyor.

Bir de işin başka bir boyutu var, sosyal sorumluluk adı altında yapılan göz bağlama etkinlikleri. İnsanlar elektrikler kesildiğinde veya bir an gözlerini kapadıkları anlarda

yaşadıklarını körlük sanıyorlar. Bireysel bu deneyimlerin yanında üstüne üstelik bir de körleri daha iyi anlayacağız diye koca koca adamlar oturup bunları planlıyor, etkinlik adı altında her 3 Aralık ve benzeri zamanlarda karşımıza çıkarıp duruyor. Hatta günümüzde bu iş daha da kurumsallaştı ülkemizde ve dünyada. Karanlıkta Diyalog diye bir şey var. Ciddi bir sektör haline geldi ve kişiler buralara gidip körlüğü anlayabildikleri tatminini yaşıyorlar. Peki, gerçekten öyle basit mi bu iş?

Ben size başka bir şey sorayım: Hiç eğitiminiz olmadığı halde sizi uçağın kokpit bölümüne oturtup “Hadi bakalım kullan bunu” deseler ne yapardınız? Ya da cerrah olmayan birine neşteri verip hastayı ameliyat etmesini isteseler ne olurdu? Körlük de böyle bir şey. Onunla yaşamayı öğrenmek için zamana ve deneyime ihtiyaç var. Bir ya da birkaç saatlik deneyimler asla karşılamıyor bu tecrübeyi. Ne sağlıyor öyleyse çok övülen küçük göz bağlama, karanlıkta bırakma illüzyonları? Bireyin korkularıyla yüzleşmesini sağlıyor örneğin. Ne kadar zor durumda olduğumuzu duyumsayıp hayranlık ve acıma duyguları katlanıyor. Kendi haline şükredip beterin beteri varmış inancı güçleniyor. Ne büyük zorluklarla baş ettiğimiz sonucu çıkarılıp kimilerinde duyarlılık artıyor. Kafalardaki kalıp düşünceler ve hazır inançlar doğrulanıyor: “Körlük hakikaten zor bir şey. Allah kimsenin başına vermesin.”

Benzer göz bağlama, karanlıkta bırakma tipi etkinliklerin sağlamadığı tek bir şey var: körlüğün gerçekten anlaşılması. Bırakın anlaşılmasını, bir acizlik durumu olarak körlük inancı daha da pekişiyor. Çünkü toplumun körlük algısında çok temel bir hata var: karanlık. İnsanlar körlüğün bir karanlıkta kalma durumu olduğuna inanıyor. Sevgili Emin Demirci Abi buna “Homeros’tan Aşık Veysel’e Toplum Yaşamında Körler” kitabında çok güzel bir yanıt veriyor. Diyor ki, görme engelli olmayan biri nasılsa, karanlıkta kaldığı zaman, yalnızlık, korku ve tedirginlik yaşayıp bundan bir an önce kurtulmak istiyorsa, körlerin de hep böyle bir ortamda yaşadıkları düşüncesi içinde oluyor (Demirci, 2005). Emin abi, yapılan araştırmaların sonuçlarını özetleyerek, belirli bir ışığın olmadığı ortamların bir süre sonra karanlık olma özelliğini yitirdiğini, gri bir ortama dönüştüğünü ortaya koyuyor. Yani doğuştan kör olan veya uzun süre kör kalan biri için yalnızlık, korku ve tedirginlik gibi bir an için karanlıkta kalan birinin duyguları asla söz konusu olmuyor.

Bunun yanı sıra, doğuştan kör olan veya uzun süre kör kalan birisi, gözlerini kullanmadan farklı yöntemler kullanarak hayatını nasıl sürdürebileceğini öğreniyor. Bunu bazen diğer duyu organları, bazen yardımcı teknolojiler, bazen minik destekler olarak yapıyor. Süreci doğru tamamlayabilen bir kişi için körlük bir eksiklik değil farklılık haline geliyor.

Hal böyleyken, körcül becerilerini çok iyi kullandığı için başkalarının aciz kör kalıbından çıkan birey, kendisine "kör gibi değilsin hiç" denilmesinden mutluluk duyuyor. İşte buna içselleştirilmiş sağlamlık deniyor literatürde. Yani İngilizce terimiyle internalized ableism. Campbell (2009) kitabında sağlamlılığın ve türlerinin ne olduğunu ve nelere sebep olduğunu çok detaylı biçimde açıklıyor. Sağlamlılık anlayışı bir mükemmel beden imgesi yaratıp, bundan sapan kişilerin mutlaka, eksik, olmamış, tamamlanmamış bireyler olduğu inancına göre hareket ediyor. İşte kör veya başka bir sakat birey bu inancı içselleştirdiğinde, içselleştirilmiş sağlamlılık tuzağına düşmüş oluyor. Ona körlüğünün hediye ettiği bağımsız yaşam becerilerinin kör gibi olmama sonucunu doğurduğunu düşünüyor.

Kennet Jernigan bir konuşmasında durumu çok güzel bir biçimde tartışıyor. Şunları söylüyor.

Diyelim, bir Amerikalı Fransa'ya gitsin ve orada biri ona şöyle desin: "Her şeyi o kadar iyi yapıyorsun ki Amerikalı olduğunu unutuyorum senin. Herkes gibi olduğunu düşünüyorum." Bu bir iltifat olur muydu? (Jernigan, 1983).

Aynen Jernigan'ın dediği gibi, yaşamını kör olarak sürdüren biri için kör gibi olmamak, aslında bir övgüden çok bir sövgüdür. Çünkü bugüne kadar yaşadıklarına ve kör olarak yaptıklarına haksızlıktır. Ama bunu her şeyden önce bizzat farklılıkları olanların kabullenmesi ve içselleştirmesi gerek. Sizi ve bizi biz yapan körlüğümüz gibi farklılıklarımız, onları yok saymak değil. Çağrı Doğan çok çok güzel bir blog açmış bugünlerde, adı Sakat Tavır. Adresi:

<http://sakattavir.blogspot.com.tr>

Bu adresi mutlaka ziyaret edip müthiş yazılarını okumanızı öneriyorum. Oradaki son

yazısında şunu söylüyor Çağrı: ""Oysa engelli ifadesiyle işaret edilen kişiler, hiç sahip olmadıkları ya da sonradan yitirmiş oldukları yetilere dayanarak değil, söz konusu yeti olmaksızın, sahip oldukları başka yetilere dayanarak yaşamak durumunda olan insanlar. Bir kişiyi, sahip olmadığı bir yetiyi öne çıkararak tanıtmanın, iyi bir müzisyeni tanıtırken onun resim yapamadığını söylemekten, iyi bir romancıdan bahsederken onun müzikten hiç anlamadığını dile getirmekten ne farkı var peki?" (Dogan, 24 Kasım 2015).

Çağrı yazısında topluma sesleniyor. Ben hem topluma, hem körlere sesleniyorum. Körlük bir görmeme durumu değildir. Hayatı farklı yetilerle yaşama durumudur. Bunu da yapmanın en iyi yolu, gören birine yüksünmek değil, kör gibi yaşamayı öğrenmektir. Biri size "Hiç kör gibi değilsin" derse, ona "Hayır tam da kör gibi olduğum için böyleyim" karşılığını verin.

Bir de tüm topluma sesleniyorum. Kafanızda başkalarıyla ilgili kanaatlerinizi, hazır inanç ve tutumlarınıza göre değil, onlarla birlikte paylaştığınız deneyimlere göre belirleyin.

Kaynakça

Campbell, F. (2009). *Contours of ableism: the production of disability and abledness*. London and New York: Palgrave Macmillan.

Demirci, E. (2005). *Homeros'tan Aşık Veysel'e: Tarihte ve toplum yaşamında körler (bilgelik mi, çaresizlik mi?)*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Doğan, Ç. (2015, Kasım 24). Bir Yanlış Soru Tüm Doğru Cevapları Götürür. Aralık 9, 2015 tarihinde Sakat Tavır: <http://sakattavir.blogspotcom.tr/2015/11/bir-yanlis-soru-tum-dogru-cevaplar.html> adresinden alındı

Jernigan, K. (1983, Temmuz/Ağustos). *Blindness: Handicap or Characteristic*. Ekim 30,

2015 tarihinde NFB:

<https://nfb.org/images/nfb/publications/fr/fr02/issue4/fD20401.html> adresinden alındı

Bastonumuza Kişilik Kazandırmak

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Kamyon şoförleri neden kamyonlarının arkalarına çıkartmalar yapıştırırlar hiç düşündünüz mü? Ya da jokeyler atlarının yelelerini neden örüp kurdeleyle süslerler? Taksi ya da minibüs şoförleri kornalarına neden başka kornalar eklerler, bir Ferrari kornasına dünyanın parasını bayılırlar mesela. Ya da tramvay çanı gibi çanlar entegre ederler kornalarına...

Zamanlarının çoğunu, aile ve arkadaşlarından daha fazla gördükleri yoldaşlarına bir kişilik kazandırmak isterler çünkü. Onları, kendi uzantıları, kendilerini diğer insanlara anlatmak için kullanacakları bir araç olarak görmeye başlarlar belki. Ya da bunları hiç düşünmezler de sadece onlara yapacakları değişikliklerle onları, yani yoldaşlarını, kendi istedikleri bir şekle sokmalarının haklı mutluluğunu yaşamak isterler. Bir minibüs seri üretim olduğundan kimse kendisini bulmaz onda. Kendisine özgü bir huyu yoktur. Ya da bir farklılığı. Plakalarını saymazsanız. Oysa arkasına yapıştırılan küçük bir çıkartma; ya da kornalarına entegre edilen bir çan farklılaştırır onu diğer minibüslerden.

Peki, biz körler neden hep beyaz baston kullanmak zorundayız? Yurtdışından getirilen bastonlarda renk çeşitleri var; ama çoğumuz bu renkleri görmeyecek kadar körüz. Neden biz bastonlarımızı kişiselleştirmek için bir şeyler yapmıyoruz? Ya da yapıyor muyuz?

Birçok görme engellinin baston taşımaktan resmen kaçındığına çok şahit olmuşumdur ve ne yalan söyleyeyim, bunun nedenleri çoğunlukla beni ziyadesiyle üzüp utandırıyor; çünkü çoğunun nedeni kabullenememek. Belki başkalarının yerine benim utanmam da kabullenmesi çok zor bir şey; ama ne yapayım, bazı körler bastonu kabullenemiyorlar, ben de bastonu kabullenemeyen körü kabullenemiyorum işte.

Bilmiyorum bu denendi mi; ama bence çocuklara bastonu kabullendirmek için baston süsleme etkinlikleri yapılırsa süper olur. Ya da yetişkin birisi için bile denenebilir bu. Ben başka nedenler için kullandığım bisiklet zilini de bastonuma bir kişilik kazandırmak için takmış olduğumu düşünüyorum. Bazen bir şey söylediğimde cümlemi belirginleştirmek için zile basıyorum mesela. Çok büyük bir mutluluk sebebi olabiliyor bu benim için ve ben bastonumu bir nevi pekiştireç olarak da kullanmış oluyorum aslında.

Bunu çok farklı şeylerle yapabiliriz. Mesela, çiçekleri çok seven bir kişi de bahar aylarında papatyalardan bastonuna küçük bir süs örebilir. Yaratıcılığımıza göre değişebilen gelişebilen bir şey bu bence.

Neden bu yazıyı okur okumaz bastonunuzu süslemek için bir şey yapmayasınız? Haydi, rastgele millet!

Rehber Öğretmenler ve Kaynaştırma Eğitimi

Pınar Yavuz

pinyav@gmail.com

2015 yılında International Journal of Inclusive Education adlı dergide yayımlanmış bir makaleden* bahsetmek istiyorum. Makale; İngiltere, Türkiye, Pakistan ve Amerikan üniversitelerinde doktora eğitimlerini sürdüren öğrenciler ve öğretim üyesi olarak çalışan akademisyenlerin işbirliği ile yazılmış. Konu, Türkiye'deki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda görev yapan psikolojik danışmanların kaynaştırma uygulaması ile ilgili algıları üzerine.

Araştırmanın amacı özel eğitim ihtiyacı olan çocuk ve gençlerin, bu ihtiyacı olmayan akranlarıyla birlikte aynı ortamda bir arada eğitim öğretim görmeleri esasına dayanan kaynaştırma eğitimine dair okul psikolojik danışmanlarının bakış açılarını ortaya koymak. Makalede kaynaştırma eğitimi ve psikolojik danışmanlıktaki yansımaları ile ilgili girişten sonra, Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda çalışan psikolojik danışmanların görev tanımlarından bahsediliyor ve yetersiz eğitim, fazla iş yükü nedeniyle engelli öğrencilerin kaynaştırma çalışmalarıyla ilgili başarıya ulaşamadığı belirtiliyor.

Araştırmada üç soru sorulmuş. İlki, psikolojik danışmanların kaynaştırma anlayışlarının ne olduğu; ikincisi, normal okullarda öğrenim gören engelli öğrencilerin süreçlere katılımlarının sağlanması sırasında okul psikolojik danışmanlarının yaşadığı zorlukların neler olduğu ve üçüncüsü de psikolojik danışmanların bu süreçteki rollerini nasıl algıladıkları ile ilgili.

Bu bağlamda devlet okullarında ve Rehberlik Araştırma Merkezi'nde çalışan 6 kadın ve 6 erkek olmak üzere toplam 12 rehber öğretmenle açık uçlu sorular içeren görüşmeler gerçekleştirilmiş. 12 rehber öğretmenin 8 tanesi okullarda, 4 tanesi ise Rehberlik Araştırma Merkezi'nde çalışanlar arasından seçilmiş. Görev yaptıkları iller İstanbul, Ankara, Ağrı Mardin ve İzmir. Bu şehirlerin seçilme nedeni Türkiye'nin farklı bölgelerini ve kültür yapılarını temsil ediyor olmaları; okul seçimleri ise engelli öğrencilere sahip olma ölçütü üzerinden belirlenmiş. İstanbul, Ankara ve İzmir'deki okullarda çocuklar orta ve yüksek sosyoekonomik seviyeye sahip ailelerden gelirken; Mardin ve Ağrı'daki çocukların aileleri düşük ve orta sosyoekonomik seviyede. Çalışmaya katılan rehber öğretmenlerin yaşları 23 ila 37; mesleki deneyimleri 1 ila 13; çalıştıkları okullardaki

öğrenci mevcutları 1500 ve 3500 arasında değişiyor.

Yapılan görüşmeler 3 başlık altında analiz edilmiş. Danışmanların tutumları ve uygulamaları, danışmanlık hizmetlerindeki paradigmlar ve algılanan engeller.

İlk olarak Türkiye’de engelliliğe dair olumsuz tutumlara rağmen, danışmanların meseleyi hak temelli ele aldıkları, kaynaştırma eğitiminin hem engelli hem de engelsiz çocuklar açısından motive edici olduğu fikrine inandıkları belirtilmiş. Öte yandan öğrenciler için yapılan düzenlemelerin ve çalışmaların okul çapında ve sistemli olmadığı daha kişisel ve mikro düzeyde kalabildiği ifade edilmiş. Ayrıca danışmanların bazı ifadelerinin kaynaştırma ilkeleriyle tam olarak örtüşmediği de saptanmış. Bunun altında iki neden yatıyor olabileceği öngörülmüş. İlki; engelli öğrencilerin ihtiyaçlarının yalnızca sınıf ortamında karşılanamayacağı fikri; ikincisi de engelli öğrencilerin öğretim metotlarında özel yöntemler gerektiği ve bu yüzden özel eğitim öğretmenlerine ihtiyaç duyulduğu düşüncesi. Esas olanın, özel eğitim uzmanı, sınıf öğretmeni ve okul psikolojik danışmanının işbirliği içinde eşgüdümlü çalışması olduğu belirtilmiş. Çalıştığım okulda bununla ilgili yaşadığımız güçlükler oluyor. Mesela, öğrenciye okuma yazma becerisi kazandırılmaya çalışılırken hangi yöntem ve kaynaklar kullanılmalı, öğrenci hangi beceriye sahip hangisine değil noktalarında deneme yanılma yoluyla ilerlendiğinden sonuç vakit kaybı ve harcanan emeğe rağmen elde edilemeyen bir başarıya dönüşüyor. Yönetmeliklerde belirtilen ve uygulamada gerçekleşen arasında da ciddi farklar olabiliyor. Örneğin; Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde “sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.” ifadesine rağmen iki hafif düzey zihinsel engelli öğrencisi ile 45 kişilik sınıfta eğitim öğretim yapan öğretmenler var. Hatta bu sayıların çok üstünde sayılarla çalışanlar da mevcut.

İkincisi, okullarda tanı odaklı tıbbi yaklaşım esas alınmakta ve bu da rehberlik servisini öğrenci ile ilgili bir şey yapamayacağı varsayımına götürmekte. Bu yaklaşım çocuğun sahip olmadıklarına odaklanıyor ve yaşanan güçlüklerde sosyal etkenlerin göz ardı edilmesine yol açabiliyor.

Üçüncü olarak; engelli öğrencinin kaynaştırmaya dâhil olmasını güçleştiren ve sistemi,

okul personelini, rehberlik birimi ve aileleri içeren engeller de sayılmakta. İlk olarak insan ilişkileri, yani işbirliği yapılması, idarecilerin etkin olması ve aile katılımının derecesi ile ilgili

sıkıntılar var. Bu sıkıntıların; okulların test ve başarı odaklı olmaları, ailelerin sosyoekonomik ve eğitim seviyelerinin düşüklüğü gibi toplumsal problemlerden bağımsız düşünülmemeyeceğinin altı çiziliyor. Bir başka deyişle toplumsal yapı belli değerleri yüceltirken, başka değerleri içeren sistem ve anlayışların uygulanmasının gerçekçi olmayacağına vurgu yapılıyor. Ayrıca kaynaştırma eğitiminde öğrencilerin yaşadığı tüm güçlüklerin okul psikolojik danışmanları aracılığıyla çözülmesinin beklenmesi, okul psikolojik danışmanlarının kendilerine biçilen rolü karşılayacak bir alt yapı ve eğitimlerinin olmaması da sorunlar arasında.

Araştırma sonuçları Türkiye’de psikolojik danışmanlık hizmetleri ile ilgili kavram kargaşası olduğuna dikkat çekiyor. Bu sorunun çözümü olarak farkındalık artırıcı ve bilgilendirici çalışmalar; ilgili kuruluşlar arasında bir ağ oluşturma; danışmanlık hizmetlerinin tanıtımlarının yapılması gibi öneriler getirilmiş. Ayrıca; test ve değerlendirme odaklı tıbbi model yerine; her bir çocuğun özel ihtiyaçlarını, içinde bulunduğu koşulları, güçlü olduğu yönleri ortaya çıkartmaya yönelik bir modelin benimsenmesi gerektiğine vurgu yapılmış.

Makale Türkiye’de okul psikolojik danışmanlarının kaynaştırma eğitimi ile ilgili yaşadığı güçlükleri güzel bir şekilde özetlemiş. Kendi gözlemlerime dayanarak kaynaştırmanın tam olarak uygulanamaması ile ilgili söyleyebileceklerim; öğretmenin kaynaştırma uygulamasındaki öğrencinin engel türü ile ilgili yeterli teorik bilgisinin ve bu öğrencilerle çalışma tecrübesinin bulunmaması - örneğin Asperger Sendromu tanısı almış bir çocuk için sınıf öğretmeni “takıntılı bir şekilde hep aynı konudan bahsetmek istiyor ve arkadaşlarını bunaltıyor” ifadesini kullanmıştı, Asperger tanısı almış kişiler için bunun beklenir bir durum olduğu gerçeğini göz ardı ederek - öğretmenin bu kişilerle çalışırken kullanması gereken yöntemleri bilmemesi, materyal eksikliği, işbirliği yapabileceği kurum ve kuruluşların yokluğu, sınıf mevcutlarının yüksek olması, öğretmenlerin üzerindeki müfredatı yetiştirme ve belli bir başarı ölçütünün tutturulması gibi baskılar. Okul psikolojik danışmanları da konunun uzmanı olarak görülüp BEP planının nasıl

hazırlanacağından, performansın nasıl alınacağına, çocuğun okuma yazmaya ne zaman geçebileceğine dair aslında kendisinin de yetkin olmadığı noktalarda destek veremeyince yardımcı olmadığı ya da hiçbir şey yapmadığı ifadeleriyle karşı karşıya kalabiliyor. Nitekim bu makaleyi okurken incelediğim ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili branş öğretmenleriyle görüşülmüş makalelerde bu durum açıkça görülüyor.

Geçtiğimiz sene Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri taslağı ile farklı iki disiplin olan özel eğitim ve rehberlik birleştirilmiş ve özel eğitim ön plana çıkarılmıştı. Bu taslakla ilgili itiraz ve eleştiriler MEB'e sunuldu ama akıbetinin ne olduğu meçhul. MEB özel eğitim alanı ile ilgili yapması gerekenleri rehberlik alanı üzerinden ve okul psikolojik danışmanları aracılığı ile yapmaya çalışıyor gibi. Kısacası şimdilik düzenleme ve iyileştirme adına atılmış sağlıklı adımlar yok gibi. Bekleyip, göreceğiz..

Sakız, H., Woods, C., Sart, H., Erşahin, Z., Aftab, R., Koç, N., & Sarıçam, H. (2015). The route to 'inclusive counselling' : Counsellors' perceptions of disability inclusion in Turkey, *International Journal of Inclusive Education*, 19, 1-20.

Akortlar Tam mı?

Burak Sarı

burakburaksari@gmail.com

Merhaba sevgili okur, bu ay ayrımcılık meselelerine biraz ara vermek istedim köşemde. Hep olumsuz olumluya çevirmek için uğraşacak değiliz ya; bu sefer de olumlu bir durumun sefasını sürelim. Bu ay size erişilebilir bir uygulamayı tanıtacağım.

Dergi yazarlarımız ve okurlarımız arasında pek çok kişi müzikle haşır neşir. Benim hayatımda olmazsa olmazlardan birisidir müzik. Müziksiz bir yaşamı hayal bile edemiyorum desem, abartı olmaz. Eminim ki, bu konuda yalnız değilim. Müziğe tutku derecesinde bağlı olan ve çok iyi enstrüman çalabilen insanlar var. Bir o kadar da, bu işe yeni heveslenen, bir müzik aleti öğrenmeye çalışan insanlar var. Bu uygulama da en çok onları mutlu edecek buna eminim.

Telli enstrüman öğrenenlerin belli bir yetkinliğe ulaşana kadar yaşadığı en büyük kâbus akort yapmaktır. Bu sorunla muhatap olanlar ya bir müzisyenden rica etmek zorunda kalır ya da deneme yanılma yöntemiyle akordu tamamlamaya çalışırlar. Bu sorunun çözümü için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Çeşitli sesler veren akort düdüklüleri ya da telefonda ses almak bunlara örnek gösterilebilir. Telfon yöntemini bilmeyenler için, olayı biraz açıklayarak nostalji yapalım. Yavaş yavaş bizi terk etmeye yüz tutmuş olan ev telefonlarının ahizelerini kaldırdığımızda karşımıza çıkan ses A (la) sesidir.

Enstrümanımızın A telini bu sese göre akortlayabiliyorduk. (uzun sap bağlamanın alt teli, kısa saplı bağlamanın üst teli, kemanın 2. teli, gitarın 5. teli gibi.) Ev telefonlarının tarih olmasına yol açan teknolojik gelişmeler birçok alanda olduğu gibi bu alanda da yardıma koştı. Artık müzisyenlerin elinden Tuner adı verilen, akort cihazları düşmez oldu. Bu cihazlar genellikle harici ses alma yöntemiyle yani, enstrümana yaklaştırarak ya da harici yöntemle (jak yoluyla enstrümana bağlanarak) kullanılırdı. Bazılarında, notalara tuş

atanmışken, bazılarında direkt sesleri algılayacak şekilde hazırlanmıştır. Gelmek istediğimiz sesi bulduğumuzda, çeşitli işaretlerle uyarı verirler. Bu işaretler de genellikle görsel olur. Tam da olayın düğümlendiği nokta burası.

Tunerler gelişti. Hatta telefonlarımıza ve bilgisayarlarımıza eklenecek kadar küçüldü. Teknolojinin ışık hızında ilerleyişi Tunerleri de tahtından etti. Artık bilgisayar ve telefonlara yüklenen Tuner uygulamaları var. Fakat düğümün çözülmesi zaman aldı. Körlerin kulaklarının daha fazla gelişkin olduğu zırvasından mı, körlerin bu programları ve cihazları kullanmasının akla bile getirilmediğinden mi bilmem. Her yerde tahakkümünü koruyan görmenin iktidarı, bu alanda da kendisini göstermişti. Hiçbir Tuner uygulamasını kullanamıyorduk. Öyle ya, yetenek sınavlarını yüz akıyla geçen körleri engellerini bahane ederek konservatuarlara almayan bir dünyanın, onların Tuner kullanabileceğini düşünmelerini beklemek çok da akılcı olmazdı. Neyse, bu teknoloji çağında tabii ki her şeyin bir yolu bulunabiliyor. Artık telefonlarımıza kadar Tuner uygulamalarının indiğinden bahsetmişim.

Bu uygulamalardan bir tanesi de "Talking Tuner" isimli uygulama. Bu uygulama sayesinde akort ederken hangi seste olduğunuzu ekran okuyucunuzla takip edebiliyorsunuz. Ben uygulamanın İOS sürümünü kullanıyorum. Android sürümü de varmış ama henüz denemedim.

Uygulamaya Appstore'a girip, Talking Tuner yazdığınızda ulaşabilirsiniz. Yaklaşık fiyatı 2 TL civarında. Uygulamayı yüklediğinizde, pencerenizdeki Talking Tuner yazısına tıklayarak uygulamayı açmış oluyorsunuz. Daha sonra, enstrümanınızdan ses veriyorsunuz. İlgili sesin kalınındaysanız "flat" incesindeyseniz "sharp" diyor. İlgili sese geldiğinizde "tune" diyor.

İlgili sesi bulana kadar, numara numara, nerede olduğunuzu belirtiyor. Örneğin gitarın en alt teli mi notasıdır. Mi notası "E" harfiyle gösterilir. Doğru sese geldiğinizde: "note, E is in tune" gibi bir uyarı alacaksınız. İlgili sesin kalınındaysanız, uzaklık konumuna göre uyarı verir. "Note E is 35 cents flat, note E is 5 cents flat" gibi. İlgili sestem daha ince bir konumdaysanız, "Note E is 35 cents sharp, note E is 5 cents sharp" gibi bir uyarı veriyor.

Bağlamada kara düzen, bozuk düzen olarak bilinen akort sisteminde, yani uzun sapta;

alt tel A oluyor. Talking Tuner'de "Note, A is in tune" uyarısını aldığınızda, la notasını bulmuşsunuz demektir." Evet, güzel uygulamamızın kullanım mantığı bu. Kullanımı kolaylaştırmak adına, notaların harf sembolünü sizinle paylaşmak istiyorum.

La: "A", si: "B", do: " C", re: "D", mi: "E", fa: "F", sol: "G".

Küçük bir akort t yosuyla yazımı sonlandırıyorum. Telli enstrümanlar genellikle, 4'l  ya da 5'li aralıklarla akort edilir. Kulağınız ilgili aralığı algıladığında gitarda, üst teli, 4. tel yani "re" telindeki "mi" ile kontrol edebilirsiniz. Aynı mantıkla tüm tellerin kontrolünü gerçekleştirebilirsiniz. Udda da benzer bir mantık vardır. Bağlamada ise orta telin akordunu,

alt telden alınacak ilgili sesle, üst teli de ilgili sesin orta teldeki karşılığıyla kontrol edebilirsiniz. Erişilebilir ve müzik dolu güzel günlere.

JAWS İle APA'ya göre Sayfa Düzeni hazırlamak

Deniz Aydemir Döke

daydemird@gmail.com

ODTÜ'de Psikoloji bölümüne başladığımdan beri kâbus gibi bir şeydi APA tarzında ödev yazmak. Bu aralar epey kolayladım ve sizinle de paylaşmak istedim. Bu anlatımı İngilizce Office 2013 ve JAWS 16 kullanarak yapıyorum.

APA (American Psychological Association, Amerikan Psikoloji Birliği) belli yazım kuralları belirlemiştir. Bunlar aslında çok geniş kapsamlı ve noktalama işaretlerinin kullanımından belli kelimelerin kullanımına kadar pek çok şeyi içeriyor. Ben bu yazıda genel olarak sayfa düzeninden bahsedeceğim. Bu yazıda APA'nın son yani altıncı baskısını temel alıyorum.

Birinci ve en basit kural yazınızın sola dayalı olması. Bunu tüm yazınızı seçip ctrl+l tuş kombinasyonu ile yapabilirsiniz. Ya da yazınızı seçip, uygulama tuşuna basın. Paragraf menüsünü bulun. İlk seçenekler yazınızın sola ya da sağa mı dayalı, ortalı mı ya da iki yana yaslı mı olacağıyla ilgili. Buradan sola dayalı seçeneğinin üzerine ok tuşlarınızla gelin ve giriş tuşuna basın. Ya da bekleyin, bu menüden başka yapacağımız şeyler de var.

Hala paragrafın içindeyiz. Şimdi tab tuşuna basın. Ana Hat Düzeyi menüsüne geldik. Burada gövde metnini seçin ve tab tuşuna basın.

Sıradaki menü girinti menüsü. Burada sol ve sağ seçeneklerinde sıfırı seçili hale getirin. Bu paragrafımızın sayfa kenarlarına göre konumunu belirlediğimiz yer. APA'ya göre paragraflar kenarlıklardan ayrı durmamalı. Şimdi paragrafın girintisini belirleyeceğiz. Taba basın ve özel seçeneklerinin içinde ok tuşunuzla ilk satırı seçili hale getirin. APA tarzında her paragrafın ilk satırı yarım inç yani yaklaşık 1,4 cm içeriden başlar. İlk satırı ok tuşlarınızla seçtikten sonra taba basın ve ne kadar içeriden başlaması gerektiğini ok tuşlarınızla dolaşarak seçili hale getirin.

Taba bastığınızda aralık menüsüne geldiniz. Burada tab tuşunuzla ilerlerseniz önce,

sonra ve satır aralığı seçeneklerini duyacaksınız. Önce ve sonra seçenekleri için sıfır seçili hale getirin. APA yazım kurallarına göre paragraflar arasında boşluk olmaması gerekiyor. Tekrar tab tuşuna basın ve satır aralığını ok tuşlarınızla çift haline getirin. Tabu basın ve aynı biçimdeki paragrafların arasına boşluk koyma işaret kutusunu da seçili hale getirin. İki kere daha tabu basarsanız varsayılan olarak ayarla seçeneğini bulacaksınız. Eğer tekrar tekrar bu ayarları yapmak istemiyorsanız varsayılan olarak ayarla seçeneğinin üzerindeyken giriş tuşuna basın.

Şimdi bir de yazı tipimizi ayarlayalım. Yine tüm metni ctrl+a tuşlarıyla seçelim. Uygulama tuşuna basalım ve çıkan menüden yazı tipini açalım. Burada yazı tipini Times New Roman olarak değiştirelim. Bunun için t tuşuna basın ve Times New Roman seçeneğinin duyunca tab tuşuna basıp yazı boyutunu ok tuşlarıyla 12 yapalım ve giriş tuşuna basalım.

Böylece yazımız sola yaslı, paragraflarımızın ilk satırları içerden başlıyor, paragraflar arasında ve paragraflarla kenarlıklar arasında boşluk yok, yazımızın satır aralığı çift, yazı tipi Times New Roman ve boyutu da 12 punto. Keşke burada bitseydi ama tabii daha çok şey var yapılması gereken. Bir dahaki sayımızda kapak sayfası hazırlama, üst bilgi, sayfa sayısı ekleme ve başlıklardan bahsedeceğim. Umarım bu paylaşımlar öğrenci arkadaşların işine yarar.